

ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ

Öğrenme güçlüğü olan çocukları, zihinsel yetersiz ve davranış bozukluğu olan çocuklardan ayırmak gerekir.

Öğrenme güçlüğü gösteren çocuklar; dinleme, düşünme, konuşma, yazma veya matematik problemlerini çözmede güçlükleri görülen, anlama ya da yazılı ve sözlü dili kullanmadaki psikolojik süreçlerden birinde/birkaçında yetersizliği olan çocuklardır.

Öğrenme güçlüğü terimi; algısal güçlükleri, beyin zedelemesinden etkilenmiş olanları, disleksi ve gelişimsel afaziyi içermektedir. Ancak öğrenme güçlüğü tanımı ekonomik, kültürel, çevresel yoksunlukları, davranış bozukluklarını, zihinsel, bedensel, görme ya da işitme yetersizliği sonucunda oluşan öğrenme güçlüklerini kapsamamaktadır.

2509 sayılı Tebliğler Dergisi özel öğrenme güçlüğüne; **'yazılı veya sözlü dili anlamak ya da kullanabilmek için gerekli olan bilgi alma süreçlerinden birinde ya da birkaçında ortaya çıkan ve dinleme, konuşma, okuma, yazma, heceleme, dikkati yoğunlaştırma ya da matematiksel işlemleri yapmada yetersizlik nedeniyle bireyin eğitim performansının ve sosyal uyumunun olumsuz yönde etkilenmesidir'** biçiminde tanımlamaktadır.

Çocuğun, bilgi işlem süreçleri ile ilgili bir problemle birlikte kendini idare etme ve sosyal becerilerdeki zorluğunu da yansıtır.

Eğer çocuk potansiyeli oranında başarılı değilse; bunun nedeni düşük güdülenme, sık okul değiştirme sonucu temel becerileri edinememe, ekonomik, kültürel ve çevresel yoksunluklar, dil ya da davranış problemleri gibi başka bir problem de olabilir.

NEDENLER

Öğrenme güçlüğüne nedenleri tam olarak bilinmemekle birlikte bilim adamları tarafından desteklenen bazı bulgular vardır.

1-Beynin Hatalı İşleyişi

Öğrenme güçlüklerini beynin zedelenmesi sonucu oluşan tahribatların oluşturduğu düşünülmektedir.

2-Biyo-Kimyasal Bozukluklar

Fizyolojik ya da biyo-kimyasal bozukluklardan dolayı öğrenme güçlüğüne olduğu öne sürülmektedir.

Ayrıca vitamin eksikliği, alerjiler, genetik eğilimler, kan uyuşmazlığı, oksijen eksikliği, doğum aletlerinin yol açtığı yaralanmalar, beyin hasarı, çarpma ve tümörler gibi doğum sonrası etkenlerin öğrenme güçlüğüne neden olabileceği düşünülmektedir.

ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ GÖSTEREN ÇOCUKLARIN ÖZELLİKLERİ

1-Çalışma Becerilerini Kullanma Yetersizliği

Öğrenme güçlüğü gösteren çocukların çoğunda ortak olarak görülen özelliklerden biri çalışma becerilerini kullanma yeteneğindeki yetersizliktir.

Çalışma Becerileri

a)Problemi etkili bir şekilde yapabilmek için gerekli olan kaynakların, stratejilerin ve becerilerin farkına varılması.

b)İşin ya da problemin başarıyla tamamlanmasına yol açacak şekilde yapılacak işlerin plânlanması, çalışmaların etkinliğinin sürekli değerlendirilmesi gibi unsurları kapsayan kendi kendini düzenleme mekanizmasını kullanma yeteneğidir.

2-Algısal Bozukluklar

Öğrenme güçlüğü gösteren çocukların önemli bir özelliği de algısal bozukluklarının olmasıdır.Görsel algılamaya ya da görsel duyardan gelen uyarıların yorumlanması ve örgütlenmesinde güçlük çekerler.Görsel algılamaya güçlüğü olan çocuklar, harfleri ve geometrik şekilleri kopya etmede zorlanırlar.

3-Genel Eşgüdüm Problemleri, Algısal, Devinimsel Problemler

Yaşlarına göre devinimsel becerilerin kullanmasını gerektiren bedensel etkinliklerde yetersizliklerin ve eşgüdüm problemlerinin olmasıdır.Top atma, yakalama, zıplama, koşmada yetersizlik ya da yavaş gelişim söz konusudur. Öğrenme güçlüğüyle bağlantılı olabilir, fakat nedeni değildir.

4-Dikkat Bozukluğu ve Aşırı Hareketlilik

Dikkatle ilgili güçlükler hem işitsel hem de görsel alanda rastlanılmaktadır. Dikkatleri normal çocuklara göre daha kolay dağılmaktadır.

Sınıfta dikkatsiz ve aşırı hareketlidirler. Sınıfta uzun süre yerinde oturamazlar.Birinci ya da ikinci sınıfa giden bir öğrenci üç dört yaşlarındaki çocuklar kadar hareketli ise öğrenmesi olumsuz yönde etkilenecektir.

5-Düşünme ve Bellek Problemleri

İşitsel ve görsel uyarıların bellekte tutulamaması bakımından yetersizlik gösterirler.Herhangi bir yetersizliği olmamasına rağmen, bir dizi kelimeyi ezberlerken zorlanır. Birbirine benzeyen kelimeleri ayırmada güçlük çekerler.

6-Sosyal Uyum

Öğrenme güçlüğü gösteren çocuklar, duygusal bozukluk gösteren çocukların davranış özelliklerini gösterirler. Çoğu zaman mutsuzdurlar, kendini değerlendirmeleri olumsuzdur, kendi kendilerini kontrol edemediklerine inanırlar ve başlarına gelen olayların diğer kişi ve olaylardan kaynaklandığını düşünürler.Çabalarının işe yaramadığını, ne kadar çabalarsa çabalasın öğrenemediğini düşünürler.

DİSLEKSİ

Gelişimsel, nörolojik bozukluğa, yetersizliğe bağlı okuma ve yazma bozukluğudur.

Belirgin Disleksi Özellikleri

– Okuma yavaştır ve akıcı değildir, bazen hiç yoktur, harf harf okur.Özellikle bilmediği kelimeleri ve uzun kelimeleri okurken duraklar, okuyamaz.

- p, b, d, g, h, y, s, z, u gibi harfleri yazarken karıştırır ve ters yazar.

-Yazarken bazı harfleri unuttur, bazılarını fazladan ekler.

-Ayna hâli yazı yazabilirler.(q il AT) Talip

-Kelimeleri kısaltarak okur.

-Tahmin ederek okur.

- Yüksek sesle okurken anlamı ifade eden ritim, tını ve tonlama bozuktur.
- Yanlış vurgulama yapar.
- Okuduğu öykünün anlamını çıkaramaz.
- Yazması bozuktur, karalama, harfleri yanlış dizme görülür.
- Kalem tutması bozuktur, çabuk yorulur.
- Birbirine yakın kelimeleri ayıramaz.
- Bir satırı takip edemez, karıştırır.
- Satır başına geçerken zorlanır.
- İçinden okurken bazı sesler çıkarır.
- Kelimenin yerine başka bir kelime yerleştirme, atlama görülür.

Disleksinin yüzde 39'u dikkat sorunlarıyla, yüzde 37'si görsel-motor sorunlarla, yüzde 16'sı görsel mekânsal sorunlarla ilgili olduğu tespit edilmiştir.

Dislekside sağ-sol, yukarı-aşağı gibi kavramlar karıştırılabilir, perspektiften yoksundurlar.Bisiklet ya da saat resmi çizerken sorun yaşarlar.

Disleksinin belli bir tedavisi yoktur.Sorunların erken tanınması, okulun ve ailenin teşvik edici olması oldukça önemlidir.Sık okul değiştirme, evde ikinci bir dilin kullanılması önemli bir olumsuzluktur.Yaş ilerledikçe okuma sorunları düzelebilir. Ancak yazı hataları ve yavaş okuma kalıcı olur.

Akademik açıdan pek çoğu başarısızdır.Yaşla birlikte (8. sınıfa doğru) okuduğunu anlamada düzelmeler olur. Sözlü anlatımda ve sözlü sınavlarda daha başarılı olurlar.

MATEMATİK BOZUKLUĞU (DİSKALKULİ)

Sayısal ilişkileri kavramada, hesaplamada, sayısal sembolleri tanıma, kullanma ve yazmada açığa çıkan bozukluk, yetersizliktir.

Çocuklarda iki tip bozukluk vardır.

- 1-Hesaplama,
- 2-Akıl Yürütme

1-Hesaplama

Matematik bozukluğu olan(Diskalkuli) çocuklar

- Sayıları bozuk yazar, sıklıkla yer değiştirirler, (ters dönmüş ya da baş aşağı)
- Sayıları eksik ya da fazla yazarlar,(324 sayısını 30020, 286 sayısı 200806 şeklinde yazabilirler.)
- Geometrik ilişkileri kavramada zorlanırlar.
- Basit işlemleri yapamazlar.
- Aritmetik sembolleri tanımada zorlanırlar.
- Çok basamaklı sayıları okuma ve yazma da zorlanırlar.
- İşlemleri bozuk sıra ile yaparlar.
- Çarpma, bölme gibi işlemlerde sayıları alt alta yazmada zorlanırlar.
- Sayıları atlar, sağlama yapamazlar
- İşlemleri yanlış yaparlar.

2-Akıl Yürütme

Akıl yürütmede dil sorunu da olabilir.Sözel problem çözme, komutları anlama, akılda tutma, plâna göre adım adım çözme bozuktur.

Genel olarak bu yetersizliklerin yanı sıra dikkat sorunları yaşanır.Dikkati çabuk dağılır ve kısa sürer.

Öğrenme bozukluğu olan çocuklar, okul başarısızlığı, okul reddi, okul fobisi, davranış sorunları; özellikle düzen bozucu davranışlar, hiperaktivite, migren, enüresiz (altını ıslatma) depresyon vb. duygusal ve sosyal uyum sorunları yaşar.

Genel Olarak Öğrenme Güçlüğü'nün Kaynağında;

- Hafıza,
- Organizasyon,
- Bir konu üzerinde yoğunlaşma ya da dikkatini toplama yetisi,
- Bilgiyi hatırlanacak şekilde düzenleme yetisi,
- Öğrenilmiş bir bilgiyi yeniden akla getirme (hatırlama)
- Olayları uygun bir düzen içinde anlama yeteneklerinde problem bulunabilir.
- Öğrenme güçlüğü'nün olması ayrıca çocuğun duyduğunu ya da gördüğünü algılamakta, yazılı malzemeleri ve sözlü sunuları anlamakta zorlandığı anlamına da gelebilir.

İlkokulun ilk üç yılında sık rastlanan özel öğrenme güçlüğü belirtileri şunlardır:

- Ana okulunu bitirdiğinde ev telefonunu hâlâ ezberleyememiş olabilir.
- Çabalmasına rağmen bebek ninnilerini ezberleyip tekrarlayamaz.
- Öyküleri dinlerken dikkatini toplamakta ve kavramada güçlük çeker.
- Öykünün ayrıntılarını hatırlamada zorlanır.
- Birinci sınıfta iken harfleri seslendirmede öğrenmekte ya da sayı ve harfleri yazmakta zorlanır.Buna bağlı olarak duygusal açıdan çok çabuk kırılır, çok çabuk sinirlenir, kâğıtları yırtar, ağlar, okula gitmek istemez aptal ya da akılsız olduğunu söyler.
- Sınıfta davranış problemi vardır; dikkat çekici, düşüncesiz hareketlerde bulunur
- Sınıf ödevlerini bitirmez.
- Öğretmeninden ya da ana-babasından sürekli yardım ister.
- Bir gün öğrendiğini ertesi gün unuttur. Örneğin sözcükleri hecelelemeye çalışır, öğrenmiş gibi gözükmür ama testte başarısız olur, unuttuğunu söyler. Aynı şey okumada da olur; kalın sesli bir harfle örneğin“a” ile başlayan bazı sözcükleri gayet güzel okur, ancak bir sonraki hafta aynı sözcüklerle karşılaştığında, yeniden öğretmeniz, çalıştırmanız gerekir.
- İkinci sınıfta basit toplamaları yapmakta zorlanır.Üçüncü ve dördüncü sınıfta çarpım tablosunu, her gece birlikte tekrar ettiğiniz hâlde ezberleyemez.
- Düşüncelerini kâğıda dökmekten kaçınır ya da güçlük çeker.
- Soruları sesli olarak yanıtlar, ancak bunları yazmaya çalıştığında aynı başarıyı gösteremez.
- Konuşurken kelime dağarcığı yeterli olduğu hâlde yazarken çok basit bir dil kullanır. Çünkü uzun sözcükler yazmak daha zor gelir.
- Okula gitmek istemez.
- Okul ödevlerinin çok zor olduğunu söyler.

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ ÇEKEN ÇOCUKLARIN AİLELERİNE ÖNERİLER

Eğer çocuğunuz okulda başarısız oluyorsa ve öğrenme güçlüğü tanısı konmuşsa;

- Öncelikle bunun nedenlerini araştırın.
- Öğretmeninden bilgi ve yardım isteyin. Gerekli tıbbî ve psikolojik ölçümleri yaptırın, gerekirse profesyonel yardım isteyin.

- Öğretmeniyle ortak bir çalışma plânı geliştirin.
- Çocuğunuzun tüm özelliklerini ve kapasitelerini tanıyın.
- Harfleri ters yazıyorsa: Harflerin yazılı olduğu kartlar hazırlayın. Yazarken kartlara bakarak doğru yazmasını ve hatalarını düzeltmesini sağlayın, yazma alıştırmaları yapın.
- Doğru hecelemekte, yazmakta zorlanıyorsa: Cümleleri, kelimeleri gruplara ayırın. Her gün belli bir grubu yazmasını ve kurmasını sağlayıp çalıştırın.Bakmadan yazdırın, hatalarını düzeltip tekrar yazdırın ve okutun.
- Matematik problemlerinde zorlanıyorsa: Matematik seviyesini tespit edin. Eski bilgilerini tekrarlatın, çok kısa basamaklar hâlinde yavaş yavaş ilerleyin. Çalışırken birden fazla duyuya hitap edin(görsel, işitsel, olay yaşayarak, dokunarak).
- Okumayı öğrenmede güçlük çekiyorsa:
- Okuma seviyesini tespit edin. Tümden gelim(bütünden parçaya)yöntemini kullanın.
- Sık sık tekrarlama yapın.
- Sabırlı ve olumlu tutum içinde olun.
- Güdüleyici ve teşvik edici olun.
- Çocuğun kendisini rahat ve güvencede hissettiğinden emin olun.
- Dikkati çabuk dağıldığından çalışmalarını kısa tutun.
- Bir basamağı öğrendiğinden emin olmadan diğer basamağa geçmeyin, yavaş ilerleyin, öğrendiklerini karıştırmamasına engel olun.
- Çalışma becerilerini geliştirmek için ev egzersizleri ve sorumluluklar verin. Günlük işlerde olaylara katılmasını sağlayın(temizlik, yardım vb.)
- Başardıkça teşvik edin, onaylayın.
- Dikkati yoğunlaştırıcı etkinlikler yaptırın(oyunlar, boncuk dizme, nesnelere gruplama, ayırma, düzeltme vb.)
- Başaramayacağı ödevler, görevler, sorumluluklar vermeyin. Kendisini başarısız ve olumsuz değerlendirmesine engel olun.
- Hatırlamayı ve tekrarlamayı gerektirecek hafıza oyunları oynatın.

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ ÇEKEN ÇOCUKLARIN ÖĞRETMENLERİNE ÖNERİLER

- Çocuğun bireysel özelliklerini, kapasitelerini, sınırlılıklarını bilin.
- Aileyle diyalog hâlinde olun.
- Sınıfta öğrenme etkinliklerine katılmalarını sağlayıcı sorumluluklar, görevler verin.
- Kullandığınız komutların basit, kısa ve net olmasına dikkat edin.
- Hafızaları zayıf olduğundan öğrendiklerinin bellekte kalıcı olmasını sağlamak amacıyla birden fazla duyuya hitap edin(görsel, işitsel, drama vb.).
- Güven verici ve teşvik edici olun.
- Tedirginlik ve güvensizlik öğrenmeyi her durumda ve yerde olumsuz etkiler.
- Ön sıralara oturtun sık sık jest ve mimiklerle katılımını sağlayın.
- Aşırı hareketliliği varsa sınıf ortamında farklı düzenlemeler yapın.
- Başaramayacağı ödevler, sorular ve sorumluluklar vermeyin.
- Kendisinin başarabileceğine inandırın.
- Kendisini olumlu değerlendirmesini ve iyi hissetmesini sağlayın.
- Sosyal aktivitelere katılmasını sağlayın, iş yapma becerisi kazandırın.
- Gruplama, ayırt etme vb. ödevler verin.
- Görsel algı becerilerinin gelişimine yönelik etkinlikler yapın.
- İçinde bulunduğu gelişim döneminin özelliklerini iyi bilin.
- Olumsuz etiketlemelerden kaçının(yaramaz, tembel, dikkatsiz vb.).

-Öğrenme güçlüğü gösteren öğrencinizi diğer öğrencilerinizle kıyaslamayın ve onu olduğu gibi kabullenin.